



Vlaams
Parlement

vergadering **C160 – CUL22**
zittingsjaar 2012-2013

Handelingen

Commissievergadering

Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media

van 21 maart 2013

INHOUD

Vraag om uitleg van de heer Erik Arckens tot mevrouw Joke Schauvliege, Vlaams minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur, over de hedendaagse omgang met Vlaamse roerenderfgoedgeschiedenis en documentatie in verband met roofkunst - 1036 (2012-2013)	3
Vraag om uitleg van mevrouw Yamila Idrissi tot mevrouw Joke Schauvliege, Vlaams minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur, over de samenwerking tussen Screen Flanders en Bruxellimage - 1091 (2012-2013)	4
Vraag om uitleg van de heer Philippe De Coene tot mevrouw Joke Schauvliege, Vlaams minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur, over de opvolging en de eventuele resultaten van de resolutie betreffende een actieplan voor de letteren in Vlaanderen - 1195 (2012-2013)	7
Vraag om uitleg van de heer Paul Delva tot mevrouw Joke Schauvliege, Vlaams minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur, over de verschraling van het Nederlandstalig boekenaanbod in Brussel - 1216 (2012-2013)	11
Vraag om uitleg van de heer Marius Meremans tot mevrouw Joke Schauvliege, Vlaams minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur, over de bezorgdheid van de cultureel-erfgoedsector met betrekking tot de door Europa voorgestelde bezuinigingen op Europeana - 1210 (2012-2013)	18

■

Voorzitter: de heer Philippe De Coene

Vraag om uitleg van de heer Erik Arckens tot mevrouw Joke Schauvliege, Vlaams minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur, over de hedendaagse omgang met Vlaamse roerenderfgoedgeschiedenis en documentatie in verband met roofterkunst - 1036 (2012-2013)

De voorzitter: De heer Arckens heeft het woord.

De heer Erik Arckens: Voorzitter, minister, collega's, in het kader van het topstukkenbeleid hebt u recent een aantal heel mooie en kwalitatief hoogstaande glasramen aangekocht. Die glasramen behoorden tot het patrimonium van de Leuvense Parkabdij, maar werden in 1828 noodgedwongen verkocht door de paters Norbertijnen die verarmd uit de strijd waren gekomen.

Minister, de glasramen, of althans een deel van de oorspronkelijke reeks van 41, komen nu dus terug naar de Abdij van 't Park. Er is 38.000 euro aan besteed, wat zeker niet overdreven is. Ik wil u feliciteren met deze beslissing die ik alleen maar kan toejuichen.

Onlangs stelde ik in deze commissie een vraag over de tweehonderdste verjaardag van de Slag bij Waterloo. Dat blijft altijd actuele problematiek. In het Museum aan de Stroom (MAS) in Antwerpen loopt tegenwoordig een tentoonstelling over Bonaparte aan de Schelde. Ik schetste de impact die de Franse tijd op onze contreien heeft gehad en blijf van mening dat Vlaanderen daar te weinig aandacht voor heeft, zeker met de genoemde verjaardag in het vooruitzicht.

Het reilen en zeilen van de bewuste glasramen bevestigt in zekere zin wat ik met mijn vraag beoogde. Direct en indirect, zoals in dit geval, heeft die Franse periode nogal wat schade aan ons erfgoed toegebracht. Ik pleit voor een groter historisch bewustzijn in dit verband. Historische en actuele kunstroof is vandaag een ethische kwestie geworden waarover een internationaal debat en waarvoor zeer veel rechts- en kunstwetenschappelijke en internationaalrechtelijke aandacht bestaan. Men denke bijvoorbeeld aan de geschillen van Egypte en Griekenland met het Verenigd Koninkrijk over de teruggave van stukken uit het British Museum.

Zelfs erfgoedstukken uit het patrimonium van een ander land die in het verleden legaal zijn verworven, kunnen tegenwoordig ter discussie worden gesteld, wat de status van geroofde stukken des te scherper stelt. Dat laatste wist men in 1815 ook al. Het Tweede Verdrag van Parijs stipuleert in hetzelfde jaar namelijk dat alle door Frankrijk geroofde kunststukken meteen dienden te worden gerestitueerd. Dat heeft het Louvre – of veelzeggender 'Musée Napoléon' – toen tot het opmaken van een indrukwekkende inventaris verplicht.

Commissarissen van de rechthebbende landen zijn naar Parijs gestuurd om in musea en openbare gebouwen de geroofde stukken op te sporen en met karren terug te voeren. Een grote hoeveelheid kunststukken is daarop inderdaad teruggekeerd, wat overigens heeft geleid tot een golf van museale opbloei in heel Europa. Een van de dingen die Vlaanderen zou kunnen doen voor de betekenis van 1815-2015 zou een overzichtstentoonstelling kunnen zijn van teruggekeerde stukken. Sensibilisering in verband met roofterkunst zou daaraan kunnen worden gekoppeld. Dit thema leeft overigens ook heel sterk met betrekking tot de koloniale geschiedenis en de Tweede Wereldoorlog.

Minister, binnen dit toch wel boeiende kader en ook om een groter inzicht in onze erfgoedgeschiedenis te bevorderen wil ik u enkele vragen stellen. In hoeverre zijn de, in uitvoering van het tweede Verdrag van Parijs gerestitueerde, kunststukken gedocumenteerd? Hoeveel daarvan bevinden zich vandaag in openbaar Vlaams kunstbezit? Welke daarvan zijn van topstukkenkwaliteit? Welke stukken bevinden zich nog steeds in Frankrijk, zoals bijvoorbeeld een deel van de bibliotheek van de hertogen van Bourgondië die in 1816 niet volledig is teruggekomen, en welke daarvan zijn van topstukkenkwaliteit? Heeft de Vlaamse

overheid in dit verband openstaande litiges met de Franse Republiek? Wat is, in algemene zin, het engagement van de Vlaamse overheid, inzake roofterkunst?

De voorzitter: Minister Schauvliege heeft het woord.

Minister Joke Schauvliege: Bij mijn weten is er enkel een overzicht van schilderijen. Het gaat om het in 1883 opgemaakte rapport van de hand van de heer Piot.

In zijn rapport meldt hij dat er geen specifieke informatie is te vinden met betrekking tot tekeningen en gravures. Piot verwijst in zijn rapport naar een archiefstuk in Parijs dat een oplijsting bevat van manuscripten, incunabelen en boeken die vanuit België naar Frankrijk dienden te worden gebracht.

De sierkunst wordt in het rapport niet vermeld. De lijst van de schilderijen die uit België werden weggevoerd, staat er dus wel in. Het is een rapport met een overzicht van de huidige bewaarlocatie. U kunt op de Topstukkenwebsite nagaan welke werken in de topstukkenlijst zijn opgenomen.

Marie-Pierre Lafitte geeft in haar artikel 'Geschenken, roofterbuit, aankopen. Een overzicht van de 'Parijse' handschriften in het bezit van de Bourgondische hertogen en hun entourage' in de publicatie Vlaamse Miniaturen 1404-1482 inzicht in de wederwaardigheden van de bibliotheek van de hertogen van Bourgondië sinds de tijd van Lodewijk XIV. Volgens dit artikel werden negentig van de in 1748 en 1794 geroofde manuscripten niet gerestitueerd bij de restituties van november 1815 aan het Koninkrijk der Nederlanden.

De Vlaamse overheid heeft inzake de restitutie van geroofde cultuurgoederen geen vorderingen lopen tegen Frankrijk. Als rechtsopvolger van het Koninkrijk der Nederlanden is het aan het Koninkrijk België om in deze al dan niet acties te ondernemen.

De Vlaamse overheid meent dat de roofterkunst en de handel in roofterkunst moet worden bestreden. De verdragen die België ratificeerde inzake de bestrijding van roofterkunst en illegale uitvoer van cultuurgoederen bieden hiervoor het juridische kader. Ik wil verwijzen naar het Unesco-verdrag van 1970 en de Conventie van Den Haag van 1954.

Een voorganger van mij, minister Van Grembergen, heeft in deze commissie ooit eens gezegd dat alle schilderijen die van ons naar Frankrijk zijn gegaan en er nu nog zijn, de beste culturele ambassadeurs zijn die er bestaan.

De voorzitter: De heer Arckens heeft het woord.

De heer Erik Arckens: Minister, ik dank u voor uw antwoord. Ik zal het nog eens nalezen. Ik heb geen bijkomende vragen. Ik voel me voldaan.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

■

Vraag om uitleg van mevrouw Yamila Idrissi tot mevrouw Joke Schauvliege, Vlaams minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur, over de samenwerking tussen Screen Flanders en Bruxellimage - 1091 (2012-2013)

De voorzitter: Mevrouw Idrissi heeft het woord.

Mevrouw Yamila Idrissi: Voorzitter, minister, in uw antwoord op mijn vraag om uitleg van 10 januari 2013 over de negatieve gevolgen van Screen Flanders voor de Brusselse creatieve sector stelt u dat Screen Flanders is opgericht om een tegengewicht te hebben tegenover de steunmaatregelen die gelden in Brussel en Wallonië. Screen Flanders is dan ook een zeer goed en waardevol instrument. De beslissing van de Vlaamse Regering om 5 miljoen euro uit te trekken ter ondersteuning van de audiovisuele sector is zeer waardevol en nodig. Er wordt uitgegaan van de terechte bekommernis om de Vlaamse audiovisuele sector, die het

momenteel bijzonder goed doet, te versterken. Screen Flanders plaatst zich terecht in het rijtje met Bruxellimage en Wallimage. De drie initiatieven zijn een perfecte afspiegeling van de samenstelling van ons land. Verstaanbaar vanuit politieke en bestuurlijke optiek, iets minder op maat van de realiteit van de audiovisuele sector, die bij uitstek internationaal opereert.

Zoals gezegd kan België op het vlak van de audiovisuele sector een mooi palmares voorleggen. Vlaanderen, Brussel en Wallonië leveren stuk voor stuk toonaangevende producties af, die niet zelden worden gerealiseerd door een samenwerking vanuit de verschillende gemeenschappen en gewesten. Een goede samenwerking en afstemming tussen de verschillende broodnodige steunmaatregelen dringt zich dan ook op. Alleen wanneer ze uitgaan van en zich afstemmen op de realiteit van de sector kunnen de maatregelen ook echt voor versterking zorgen. In uw antwoord op mijn bovengenoemde vraag stelt u dat het altijd de bedoeling is geweest dat Screen Flanders samenwerkt met Bruxellimage, zoals Bruxellimage samenwerkt met Wallimage. Dit is en ik citeer “van in het begin zo mee gegeven en het is ook opgenomen in de nota van de Vlaamse Regering waarmee Screen Flanders is opgericht”. In de commissievergadering van 28 februari gaf u aan hierover nog geen overleg te hebben gevoerd.

Minister, mijn vraag aan u is kort en duidelijk. Wat is de stand van zaken in de samenwerking tussen Screen Flanders en Bruxellimage? Welke initiatieven heeft de Vlaamse Regering hieromtrent reeds genomen? Wanneer zal de initieel vooropgestelde samenwerking tussen Screen Flanders en Bruxellimage een feit zijn? Wanneer zal het aangekondigde overleg met Bruxellimage plaatsvinden?

De voorzitter: De heer Arckens heeft het woord.

De heer Erik Arckens: Voorzitter, minister, collega's, ik wil wijzen op de volgende moeilijkheid. Deze materie is gewestmaterie. Het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest heeft een instituut opgericht voor steunmaatregelen voor de audiovisuele sector, Bruxellimage. Dat kan tellen voor een gewest dat officieel tweetalig is, en het stemt wel tot reflectie. Het heeft de volgende beleidsmatige implicatie: als u op de site van Bruxellimage gaat kijken, dan ziet u dat er al een Wallo-Brux-constructie is uitgedacht – letterlijk – tussen Bruxellimage en Wallimage met een 50/50-inbreng en dergelijke meer.

Minister, het is natuurlijk wenselijk dat Screen Flanders en Bruxellimage samenwerken, maar hoe moeten we dat in de toekomst zien, gelet op de Wallo-Brux-constructie tussen Bruxellimage en Wallimage?

De voorzitter: De heer Meremans heeft het woord.

De heer Marius Meremans: Mevrouw Idrissi heeft alles al toegelicht. Mijn vragen zijn ook opvolgingsvragen. Is er intussen overleg geweest met Bruxellimage? Zijn er afspraken gemaakt? Hoe zal de samenwerking tussen Screen Flanders en Bruxellimage er verder concreet uitzien?

De voorzitter: Minister Schauvliege heeft het woord.

Minister Joke Schauvliege: Op 10 januari, bij de start van onze werkzaamheden dit jaar, hebben wij het hierover ook gehad. Ik heb toen heel uitdrukkelijk gezegd dat het om een economische maatregel gaat waarmee een voor Vlaanderen nadelige situatie werd rechtgezet. Het is altijd de bedoeling geweest dat Screen Flanders zou samenwerken met Bruxellimage. Om die reden werd de Vlaamse minister bevoegd voor de economie door de Vlaamse Regering gemachtigd om contact op te nemen met het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest. Daar werd afgesproken om “de mogelijkheden tot samenwerking tussen beide gewesten te onderzoeken, te concretiseren en in voorkomend geval voor goedkeuring aan de Vlaamse Regering voor te leggen”.

Ik heb ondertussen, naar aanleiding van uw vraag, contact opgenomen met mijn collega bevoegd voor de economie. Minister-president Peeters heeft het Brusselse Hoofdstedelijke

Gewest ingelicht over Screen Flanders en de Brusselse Regering uitgenodigd tot overleg. Hierop is nog geen reactie gekomen. Hij merkt ook op dat het een tijdje heeft geduurd vooraleer de samenwerking tussen Wallonië en Brussel, tussen Wallimage en Bruxellimage, tot stand is gekomen. Maar de stappen zijn gezet en de vraag is absoluut gesteld.

Op het operationele vlak werken Screen Flanders en Bruxellimage al samen. Informatie wordt wederzijds gedeeld en dossiers worden waar nodig afgestemd. De intendant van het Vlaams Audiovisueel Fonds (VAF) maakt deel uit van de jury die de aanvragen voor Screen Flanders onderzoekt en hij is bestuurslid van Bruxellimage.

Mijnheer Arckens, u verwijst naar een probleem dat zich ook heeft voorgedaan naar aanleiding van de ontmoeting die zou plaatsvinden in het kader van het cultureel samenwerkingsakkoord met de Franse Gemeenschap. In dezen moeten we dat niet op de spits drijven. Het is gewoon de bedoeling om samen te werken. We zullen dat voortzetten. Dat heeft op zich niets te maken met hoe een andere gemeenschap zich tegen de Grondwet in denkt te moeten noemen.

De voorzitter: Mevrouw Idrissi heeft het woord.

Mevrouw Yamila Idrissi: Minister, dank u voor uw antwoord. Ik heb een technische vraag. Mijn vraag van 10 januari had ik gesteld zowel aan minister-president Peeters als aan u. Ik neem aan dat u toen een gecoördineerd antwoord hebt gegeven, zowel vanuit de bevoegdheid van de minister-president als vanuit uw bevoegdheid. Is het wenselijk dat ik die vragen in de toekomst aan u blijf stellen? Of moet ik ze aan de minister-president stellen? Dat is mij niet meer zo duidelijk.

Wat het inhoudelijke betreft, begrijp ik dat er op politiek vlak stappen gezet zijn, maar dat men aan het wachten is op antwoord vanuit het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest. Op operationeel vlak wordt er wel al samengewerkt in het kader van Screen Flanders. Dat is voor een deel een oplossing. Maar het zou goed zijn mocht ook de politieke oplossing er komen. Ik zal bekijken hoe ik meer informatie kan krijgen van de Brusselse beleidsmakers.

De voorzitter: De heer Arckens heeft het woord.

De heer Erik Arckens: Minister, ik ben heel blij dat u zegt dat Brussel in feite tegen de Grondwet in handelt. En ja, er is het cultureel verdrag. Maar waar ik u specifiek op wees, is dat Vlaanderen in de toekomst gaat samenwerken met een Wallo-Brux-constructie. Ik verwijs u naar de internetsite en u blijft antwoorden dat Vlaanderen met Brussel gaat samenwerken. Neen, Vlaanderen gaat samenwerken met een Wallo-Brux-constructie, ten faveure van de ondersteuning van de film. Vindt u dat normaal?

Minister Joke Schauvliege: Mevrouw Idrissi, de samenwerking is vooral een economische maatregel. In de beslissing van de Vlaamse Regering staat dat de minister, bevoegd voor de economie, die stappen zal zetten. Als het specifiek daarover gaat, is het misschien handig om die vraag aan minister-president Peeters te stellen. Ik ben bevoegd voor cultuur. U mag de vragen gerust ook aan mij stellen. Ik wil dat telkens terugkoppelen. U bent oud en wijs genoeg om de vragen te stellen aan wie u ze wenst te stellen.

Uw vaststelling dat het technisch nog moet worden uitgewerkt, klopt. De vraag is gesteld, het antwoord moet officieel nog worden gegeven. Maar in de praktijk wordt er al samengewerkt en is er al afstemming.

Mijnheer Arckens, het standpunt van de Vlaamse Regering is altijd geweest dat wij samenwerken met de andere gewesten en gemeenschappen voor zover zij hun titel correct gebruiken. Ik verwijs naar het cultureel akkoord dat wij hebben afgesloten met de Franse Gemeenschap. Daar staat op geen enkel moment iets anders in dan 'de Franse Gemeenschap'. Dat was belangrijk, en wij hebben daar heel uitdrukkelijk om gevraagd. Op dat vlak geldt het ook voor de vraag die hier is gesteld. De vraag werd aan de andere officiële instanties gesteld en werd op geen enkele andere manier geformuleerd.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

■

Vraag om uitleg van de heer Philippe De Coene tot mevrouw Joke Schauvliege, Vlaams minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur, over de opvolging en de eventuele resultaten van de resolutie betreffende een actieplan voor de letteren in Vlaanderen - 1195 (2012-2013)

– *De heer Bart Caron, ondervoorzitter, treedt als voorzitter op.*

De voorzitter: De heer De Coene heeft het woord.

De heer Philippe De Coene: Voorzitter, minister, collega's, met een bijzonder grote meerderheid, ik denk zelfs unanimiteit, hebben wij destijds een resolutie over het letterenbeleid aangenomen. Minister, ik weet ook dat u toen hebt gezegd een voluntaristisch letterenbeleid te willen voeren en dat u intussen al een aantal stappen in die richting hebt gezet.

Anderhalf jaar geleden hadden we de kans om samen naar de grootste boekenbeurs ter wereld in Frankfurt te gaan. Die resolutie is dan ook wat aangedikt met een pleidooi om binnen afzienbare tijd Vlaanderen gastland te laten worden van de Frankfurter Buchmesse. We hebben intussen vernomen dat er na afweging van een aantal elementen wordt gekozen om dit te onderzoeken samen met de collega's van het Nederlandse Letterenfonds. We hadden het in eerste instantie open gelaten of Vlaanderen het alleen zou doen. Naar ik meen begrepen te hebben, is het zo dat men nu de voorbereidingen treft om samen met Nederland een soort van fiftyfiftyregeling uit te dokteren waarbij de beide Lage Landen gastland zouden zijn in Frankfurt, als ik me niet vergis in 2016. Er waren al bedragen genoemd in de orde van 3 tot 4 miljoen euro. Doordat het nu met twee landen gebeurt en de opzet wat ambitieuzer is, zal dat waarschijnlijk ook een effect hebben op de kostprijs. Er wordt nu gewag gemaakt van 5 tot 6 miljoen euro, te delen in een fiftyfiftyregeling.

Minister, kunt u bevestigen of er wordt gedacht aan de inning van middelen via privésponsoring? Er werd gezegd dat dat zou gebeuren in een verhouding van 20 procent. Komt er een witboek voor die deelname of voor het gastlandschap in Frankfurt?

Hoe kan de positie van de zelfstandige boekhandel worden ondersteund? Er was een pleidooi van onze kant om dat te doen. U zei dat u daar veel aandacht aan wilde besteden. Het Vlaams Fonds heeft een ondersteuningsregeling voor kwaliteitsboekhandels die dit jaar wordt geëvalueerd en eventueel aangepast. De regeling zorgt voor de verspreiding van literair waardevolle maar commercieel minder evidente titels van de kwaliteitsboekhandels.

Als we het hebben over kwaliteitsboekhandels, komen we ook bij enkele heikele punten. Een van de heikele punten die steeds weer opduiken, is het debat over de al dan niet gereguleerde of de vaste boekenprijs. Minister, ik begrijp dat u daar moeilijk een uitspraak over kunt doen, ook al omdat dat alsnog federale materie is. Zelf ben ik wat terughoudend. Het is een heel interessant debat, maar je moet er wel voor zorgen dat je in lijn bent met de Europese regelgeving. Er is nogal wat debat over.

Momenteel is er een ander instrument dat de boekhandels misschien kan helpen, en dat is een onderzoek over de mogelijkheden om kwalitatieve criteria op een objectieve manier toe te voegen aan de openbare aanbesteding van de bibliotheken, zodat niet alleen het element van de prijs speelt. Dat is belangrijk. Als bijvoorbeeld lokale bibliotheken, zelfs de vrij grote, bestellingen plaatsen, dan is vaak enkel de prijs het criterium, of toch een zeer dominant criterium. Dan lopen de betere of de niet-ketengebonden boekhandels in de buitenbaan omdat ze nooit de prijs kunnen bieden die een keten wel kan bieden, wat hen belet die bron van inkomsten aan te boren.

Minister, is er ondertussen meer nieuws over de verdeling van de geïnde gelden in het kader van de leenvergoeding? Het koninklijk besluit over de leenvergoeding is er, maar de inning is niet geregeld. De verdeling van de geïnde gelden is nog problematisch en werd ook niet geregeld in het KB. U hebt een kopie gekregen van een initiatief dat het Boekenoverleg heeft genomen door aan de beheersgenootschappen te vragen of er met alle betrokkenen overleg kan worden gepleegd. Het zou goed zijn mocht u in dat overleg de Vlaamse Gemeenschap kunnen vertegenwoordigen. Is daarvoor al enig initiatief genomen? Dit is van belang voor de toekomst van de letteren.

Misschien zou ik deze vraag beter aan de minister van Onderwijs voorleggen, maar toch. Boek.be streeft naar de oprichting van een postgraduaat voor het boekenvak en is daarvoor in gesprek met de Universiteit Antwerpen, omdat men vaststelt dat specifieke opleiding en competentie noodzakelijk zijn om met volle bekwaamheid aan de slag te kunnen gaan in de boekensector. Ik kan me indenken dat u het antwoord schuldig moet blijven omdat dit uw domein niet is, maar wilt u het dan bij uw collega opvragen zodat ik het antwoord achteraf kan krijgen? Dat zou goed zijn.

Wat is de stand van zaken met betrekking tot het digitaal bewaren? Voor een duurzame bewaring van literair erfgoed zouden er in het kader van het Vlaams Instituut voor digitale Archivering en ontsluiting van het Audiovisueel erfgoed (VIAA) middelen moeten worden gevonden. Dit is een pleidooi om dat niet op de lange baan te schuiven omdat we ons kunnen indenken dat allerlei organisaties zelf zullen proberen ad-hocsystempjes voor zichzelf te bedenken, waardoor je een versnippering van middelen krijgt, maar nog meer oplossingen die niet echt compatibel zijn met elkaar. Is het mogelijk om te zoeken naar nieuwe middelen of initiatieven om het literaire erfgoed te kunnen bewaren en ontsluiten?

Minister, in Frankfurt kondigde u aan dat het Boekenoverleg was gepromoveerd tot aanspreekpunt voor de sector. Dat was een van de eerste punten van de resolutie. Dat is een zeer goede zaak. Hoe verloopt die samenwerking nu? Zijn er initiatieven genomen om een ondersteunend beleid te voeren voor de economisch minder rendabele, maar cultureel belangrijke literaire genres zoals het essay of de poëzie?

De voorzitter: De heer Arckens heeft het woord.

De heer Erik Arckens: Ik deel de bezorgdheid van de heer De Coene over alle punten die hij heeft aangehaald. De vaste boekenprijs duikt om de paar jaar op, al gedurende enkele eeuwen. (*Gelach*)

Ja, sinds Napoleon is dat. Ik vrees dat we nooit uit dat debat zullen geraken. Het is goed dat u daar nog eens de aandacht op vestigt, mijnheer De Coene, maar het is inderdaad federale materie.

Minister, twee jaar geleden heb ik u een uitvoerige vraag gesteld over de boekensector. Daarna is er naar Frankfurt gegaan. Ik ben niet meegegaan, maar dat lag volledig aan mezelf.

Mijnheer De Coene, enkele van uw vragen zijn cultuurpolitiek. Sommige andere vragen gaan over het overleven van kwaliteitsboekhandels en zelfstandige boekhandels, de weinige die er zijn in Vlaanderen. Een paar jaar geleden zijn die aan bod gekomen. Er zijn enkele elementen ter ondersteuning opgesomd, zoals opleiding, coaching enzovoort. We moeten ons absoluut bewust zijn van de beperktheid van het instrumentarium dat we daarvoor hebben. Ook de volgende vraag om uitleg van Paul Delva zal daarover gaan.

In elk geval wensen we het beste voor de zelfstandige boekhandel, en voor economisch minder rendabele maar cultureel belangrijke literaire genres. Daar kan eventueel wel op worden ingespeeld. De overheid kan zelfstandige kwaliteitsboekhandels niet ondersteunen of een beleid voeren om die uit de grond te stampen of recht te houden. Dat is de kwestie van de boekhandel zelf, van een metier. Dikwijls hebben ze dat al tientallen jaren. Van daaruit ontwikkelen ze zelf knowhow. Het gaat in Vlaanderen maar om enkele tientallen mensen.

De voorzitter: Minister Schauvliege heeft het woord.

Minister Joke Schauvliege: Het is goed dat er vandaag ook enkele vragen op de agenda staan over de letteren en wat we daarmee doen. Vandaag vindt in Gent ‘De Staat van de Poëzie’ plaats. Ik ben er deze morgen geweest. Het was de eerste keer dat dit werd georganiseerd. Er was een goede dynamiek, en het is goed dat de mensen die bezig zijn met poëzie worden samengebracht en daar eens goed over nadenken. Er werd niet gezegd: het is niet gemakkelijk en het gaat niet goed. Er was een positieve sfeer, in de zin van: laten we naar de toekomst kijken hoe we er sterker kunnen uitkomen. Ik ben blij dat we hier vandaag enkele vragen om uitleg over hebben.

Mijnheer De Coene, het klopt dat we het Boekenoverleg officieel hebben erkend. Het verloopt heel goed. Minstens één keer per jaar is er een formeel overleg met het Boekenoverleg. De agenda wordt gemeenschappelijk opgesteld en er wordt in een open dialoog over alle mogelijke aandachtspunten en uitdagingen gepraat. In de tussenliggende periodes is er ook heel veel overleg tussen mijn kabinet en het Vlaams Fonds voor de Letteren (VFL), dat fungeert als secretariaat van het Boekenoverleg, in verband met meer punctuele opvolging of particuliere aandachtspunten.

De Raad van Bestuur van het VFL zal begin april zijn nieuwe boekhandelregeling afronden en daarin is nadrukkelijk sprake van bijzondere aandacht voor poëzie en essay, zowel in de regeling voor gratis boeken – dankzij productiesubsidies of via werkbeurzen – als in de ondersteunde boekhandelsactiviteiten. Samen met de overname van de auteurslezingen van de Stichting Lezen geeft het VFL impulsen en sturing voor extra aandacht binnen dat circuit voor ‘dichters’ en ‘essayisten’. Ten slotte stimuleert het VFL via de productiesubsidies voor uitgevers de uitgave van deze minder marktgedragen publicaties.

Vandaag vindt voor de eerste keer ‘De Staat van de Poëzie’ plaats, een samenwerking tussen het VFL en het Poëziecentrum, met een heel breed programma voor de hele sector. Er is ook een aangepaste reglementering voor literaire tijdschriften. Die gaat in vanaf 1 januari 2014 en er wordt nadrukkelijk meer aandacht gevraagd voor poëzie en essay.

Er is een uitgebreide voorbereidende studie gemaakt over de haalbaarheid van het gastlandschap op de Frankfurter Buchmesse in 2016. Bij die gesprekken zijn van bij de aanvang de Vlaamse Uitgeversvereniging (VUV) en de Vlaamse Auteursvereniging (VAV) betrokken. Samen hebben ze een bezoek gebracht aan de cel van de Frankfurter Buchmesse die het gastlandschap coördineert. In september werd een studiebezoek aan IJsland gebracht, ter voorbereiding van een dossier. Het dossier is ondertussen overgemaakt aan de minister-president en het is de bedoeling om dit binnenkort te bespreken binnen de Vlaamse Regering. Ondertussen heb ik aan het VFL gevraagd om samen met het Nederlandse Letterenfonds de eventuele kandidatuurstelling verder voor te bereiden. Er zijn reeds enkele overlegmomenten geweest tussen het VFL en het Nederlands Letterenfonds die voortwerken aan een bidbook voor de Frankfurter Buchmesse.

In het oorspronkelijke dossier van het VFL wordt uitgegaan van een budget van 4 tot 4,5 miljoen euro, op basis van een kandidatuurstelling van Vlaanderen alleen. De precieze budgettaire implicaties van een duogastlandschap zijn afhankelijk van het scenario en de prioritaire keuzes, onder meer van de omkaderende cultuurprogramma's. Volgens de inschatting van het VFL zou het budget dan rond 5 tot 6 miljoen euro liggen, te delen door twee. Het is immers de bedoeling het gastlandschap op gelijkwaardige basis aan te pakken zodat niet de ene of de andere deelneemt in een ondergeschikte positie. In het uiteindelijke bidbook zal er duidelijk aandacht zijn voor het genereren van middelen uit de privésector. In het VFL-dossier is nu sprake van 20 procent middelen uit privésporing. Er komt ook een berekening over het potentiële terugverdieneffect van deze investering. Het is natuurlijk gemakkelijk om middelen te vragen, maar het is fijn om te kunnen aantonen dat er ook een return is, wat het soms gemakkelijker maakt om de budgetten binnen te halen. De

terugverdieneffecten hebben te maken met het boekenvak zelf, de creatieve industrie, toerisme en de eventuele media-aandacht die Vlaanderen kan krijgen.

Het kunstenaarsstatuut is nog niet volledig afgestemd op de situatie van scheppende kunstenaars. We blijven dit onder de aandacht brengen van de federale collega's. Op 27 december 2012 werd het nieuw koninklijk besluit over leenrecht gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad. Ik meen dat er vandaag nog een vergadering over was, maar ik heb nog geen verslag gekregen. Ik weet dat er een aantal insteken zijn die we zeker verder opvolgen.

U had ook vragen over de zelfstandige boekhandels. Mijnheer Arckens, er zijn hier al regelmatig discussies over geweest. Ik heb toen ook al gezegd dat we moeten opletten met overheidssteun. Het Vlaams Fonds voor de Letteren heeft een ondersteuningslijn voor kwaliteitsboekhandels. Deze regeling ondersteunt kwaliteitsboekhandels die een ruim, divers en kwalitatief assortiment nastreven, extra aandacht besteden aan informatie en dienstverlening aan de lezer en literaire activiteiten organiseren. Kwaliteitsboekhandels die het label 'A-Boekhandel' krijgen, kunnen aanspraak maken op gratis exemplaren van titels die productiesteun hebben ontvangen. Daarnaast kunnen ook literaire activiteiten in de boekhandel worden betoelaagd, evenals opleidingssessies voor en informatieverstrekking aan boekhandelaars. Met steun van het Agentschap Ondernemen worden peterschapsprojecten binnen het boekenvak, specifiek voor de boekhandel, georganiseerd. Dit zijn projecten gebaseerd op kennis- en ervaringsuitwisseling. Ze hebben tot doel de bedrijfsvoering te professionaliseren. Daarnaast heb ik recent via het BoekenOverleg gevraagd om de bestaande ondersteuningsmechanismen van het Agentschap Ondernemen toepasbaar te maken op de boekensector.

Ten slotte is er ook een onderzoek naar het aankoopbeleid van de openbare bibliotheken. Dat onderzoek wil de bestaande situatie grondig analyseren, zowel in Vlaanderen als in een Europees perspectief. Het bevraagt boekhandels en bibliotheken naar wenselijke en/of haalbare scenario's voor de toekomst en zal ook een aantal mogelijke beleidskeuzes naar voren schuiven. Het is de bedoeling dat de resultaten van dit onderzoek worden bekendgemaakt op het volgende Cultuurforum 2020 op 27 mei 2013 in Kortrijk.

U had ook nog een vraag over onderwijs. Die stand van zaken moet ik opvragen. U weet dat we voor het digitaal bewaren een eerste stap hebben gezet. We hebben wel een aantal keuzes moeten maken. We hebben in eerste instantie vooral gefocust op het audiovisuele erfgoed, wat niet wegneemt dat er ook wordt gewerkt aan algemene standaarden. Het is de bedoeling om die standaarden ook te gebruiken voor de digitalisering van het boekenvak.

Mijnheer De Coene, dat is de stand van zaken van de uitvoering van deze resolutie die absoluut een grote verdienste heeft en waar we graag aan werken om die verder uit te voeren om een positieve dynamiek in de sector teweeg te brengen.

De voorzitter: De heer De Coene heeft het woord.

De heer Philippe De Coene: Minister, we mogen ons niet te veel op de borst kloppen, ik ben daar zeer eerlijk in. Normaal wordt er naar een stand van zaken gepeild in een soort defaitistisch verhaal. Ik denk dat we hier een stand van zaken krijgen in een soort voluntaristisch verhaal. Aan de hand van uw antwoord ervaren we dat u er echt werk van maakt. Ikzelf en veel collega's zijn u daar erkentelijk voor.

Mijnheer Arckens, ik ben blij dat u die bezorgdheid deelt en ik weet dat het zeer oprecht is, maar ik denk dat de overheid soms toch meer instrumenten in handen heeft dan ze vermoedt. Ik heb het dan niet over een ouderwetse, etatistische aanpak, helemaal niet. Uit het antwoord van de minister kan ik afleiden dat je via een aantal instrumenten en het creëren van een aantal randvoorwaarden – en soms met weinig middelen – een enorme push kunt geven aan initiatieven die bijdragen tot de verspreiding van 'het betere boek' of 'het betere genre'.

Het heeft ook te maken met entrepreneurship, maar een entrepreneurship moet ook geholpen worden. De heer Caron kan getuigen dat wij in Kortrijk een zeer fameuze boekhandel hadden, Theoria, en die dreigde op de klippen te lopen. Die winkel leek – het is een beetje delicaat om te zeggen – uitgeblust. Nieuwe mensen zijn daar in de plaats gekomen. Die hebben daar echt een boost aan gegeven, en die boekhandel staat er opnieuw en neemt mee het initiatief van het nieuwe netwerk van de kwaliteitsboekhandels. Die boekhandels – en ik neem aan dat de heer Delva daar straks aandacht voor zal vragen – moeten ook op verschillende wijzen van overheden ondersteuning krijgen, weze het nu de Vlaamse overheid of een stad of een provincie. Ik weet wel dat dit met goede afspraken moet gebeuren, conform de interne staatsvorming. Maar dat moet toch gebeuren. Ik ben heel blij dat het onderzoek over de verhouding met bibliotheken of overheden die aankopen doen, wordt bekendgemaakt.

Ik was zelf een beetje te weinig voluntaristisch als het gaat om de vaste boekenprijs. Dat is inderdaad een moeilijke discussie. Ik herinner mij dat wijlen Karel Van Miert, toen hij Europees commissaris was en wij dat met ons grote elan wilden voorstellen, heeft gezegd dat hij helemaal niet wist of dit op Europees niveau kan. Hij had alleszins de gewoonte om zijn dossiers toch een beetje te kennen. Maar wij worden nu wel bevoegd. Wij hebben hier gisteren voluit gedebatteerd over de staatsvorming. Sommigen vinden dat het allemaal veel te weinig is, maar ik wil toch doen opmerken dat de gereglementeerde boekenprijs bij de realisering van de volgende staatsvorming Vlaamse materie wordt. Sommige collega's, onder meer van CD&V, zeiden dat er veel meer in die doos zit dan sommigen willen doen geloven. Wel, dat is een van die voorbeelden waar we regelgevend kunnen optreden. Een andere vraag is of je daar beleidsmatig voor bent. Dat is een ander debat. Maar je hebt wel het instrument en je kunt erover debatteren en beslissen in een of andere richting. En dus wil ik vragen om dat te doen.

Minister, hartelijk dank voor wat Frankfurt betreft. Ik beseft dat u daar achter de schermen heel hard op zit te duwen. Tegelijkertijd is dat een etalageproject. In die resolutie en in uw aanpak zijn er natuurlijk veel meer dingen die structureel zijn. Dit project kan inderdaad een vliegwieleffect hebben voor het hele boeken- en letterenbedrijf in Vlaanderen. U zegt terecht dat we dan misschien naar Duitsland gaan, maar dat het heel goed kan zijn dat de wereld naar Vlaanderen komt op rechtstreekse of op digitale wijze.

De voorzitter: De heer Arckens heeft het woord.

De heer Erik Arckens: Mijnheer De Coene, mijn opmerking ging helemaal niet in de richting van het op etatistische wijze de boekhandel steunen. U hebt dat rechtgezet, maar ik wou toch nog even de puntjes op de i zetten. Ik kom vast eens kijken naar die boekhandel in Kortrijk als ik in de buurt ben. Het kan absoluut zijn dat je boekhandels die een beetje imploderend zijn, door middel van een aantal maatregelen opnieuw op de been brengt.

De vaste boekenprijs wordt inderdaad Vlaamse materie. Ik was er niet van op de hoogte dat dit gisteren ter sprake is gekomen.

De heer Philippe De Coene: Dat is niet ter sprake gekomen. Het is wel ter sprake gekomen dat veel mensen vonden dat er te weinig ter sprake zal komen. Maar je ziet: dankzij die staatsvorming zal er bijzonder veel ter sprake kunnen komen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

■

Vraag om uitleg van de heer Paul Delva tot mevrouw Joke Schauvliege, Vlaams minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur, over de vershraling van het Nederlandstalig boekenaanbod in Brussel - 1216 (2012-2013)

– *De heer Philippe De Coene, voorzitter, treedt als voorzitter op.*

De voorzitter: De heer Delva heeft het woord.

De heer Paul Delva: Voorzitter, het spreekt voor zich dat mijn vraag linken heeft met de vorige vraag van de heer De Coene, die het over de boekhandels had. Mijn vraag over de aanwezigheid van Nederlandstalige boeken in één stad kan specifiek lijken, maar als we de context wat opentrekken, gaat het over een volgens mij heel belangrijk debat: over de plaats van het Nederlands in onze hoofdstad via de aanwezigheid van een voldoende aanbod van Nederlandstalige boeken. Ik denk dat iedereen hier aanwezig de plaats van het Nederlands in de hoofdstad een belangrijk item vindt. Gisteren was er nog heel veel te doen over de derde Taalbarometer over Brussel. Daarin werd de situatie van het Nederlands en van andere talen in onze hoofdstad geschetst. Ik heb daarover de minister van Onderwijs en van Brussel ondervraagd in de commissie Brussel.

Mijn vraag gaat over een duidelijke afzwakking van het aanbod aan Nederlandstalige boeken. Ik zal een aantal concrete voorbeelden geven – ik zal geen namen noemen van boekenwinkels.

Onlangs werd bekend dat een belangrijke keten – geen individuele boekhandel maar een keten – van papier- en boekenhandel in Brussel heeft beslist om geen Nederlandstalige boeken meer aan te bieden in sommige van zijn vestigingen, onder andere in het centrum van de stad en in Elsene. Ik hoorde ook dat een andere bekende winkelketen, aanwezig in ons land, die boeken, cd's, dvd's en dergelijke verkoopt, misschien van plan zou zijn om een van zijn grote filialen in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest te sluiten. Amper twee jaar geleden was er niet ver van de Grote Markt de sluiting van een bijzonder bekende winkel van tweedehandsboeken, niet alleen in Brussel maar ook in vele andere Vlaamse steden.

We zitten dus met een absolute verschraling van het Nederlandstalig boekenaanbod in Brussel. Dit wordt problematisch en dat is het eigenlijk al voor Nederlandstalige pendelaars, leerlingen en scholen, maar ook voor inwoners of lezers die zich willen verdiepen in het rijke Nederlandstalige boekenaanbod.

Recent heeft het Vlaams Parlement nog een actieplan voor de letteren in Vlaanderen aangenomen. Een van de elementen daarin was de vraag om aandacht voor de zelfstandige boekenhandel. We hebben er zopas over gepraat op initiatief van de heer De Coene, en we hebben het antwoord van de minister gehoord.

Ik wil mijn vraag wat situeren. Er bestaan een aantal gespecialiseerde Nederlandstalige boekenwinkels in Brussel, maar het zijn er heel weinig. Een van de redenen waarom ik mijn vraag stel, is het gevaar van een sneeuwbaaleffect. Als je weet dat er in Brussel op weinig plaatsen nog een voldoende aanbod is van Nederlandstalige boeken, dan ga je ervan uit dat je je boeken beter kunt kopen in een andere stad, misschien in je thuisstad of in je thuisgemeente. Dan dreigt de vraag naar Nederlandstalige boeken in Brussel nog achteruit te gaan. We weten allemaal dat de economische wetmatigheid zegt dat, als de vraag achteruitgaat, het aanbod volgt. We bevinden ons hier op een gevaarlijk pad, waarvan we misschien nog maar het begin zien. Ik ben bijzonder bevreesd voor de vicieuze cirkel en voor een sneeuwbaaleffect waarbij er een verdere verschraling van het aanbod zou ontstaan. Ik bekijk dat allemaal met argusogen.

De heer Arckens sprak naar aanleiding van de voorgaande vraag, van de heer De Coene, over de beperktheid van het instrumentarium van het beleid om een aantal dingen aan te pakken, ook op dit domein. Dat is ten dele juist. We zitten natuurlijk met de privésector, die zijn eigen strategie uittekent en ervan uitgaat dat hij beslissingen neemt die goed zijn voor de rentabiliteit. Bedrijfseconomisch zullen die keuzes wel gerechtvaardigd zijn. Maar dat neemt niet weg dat er daarnaast ook een publiek element is dat belangrijk is voor al diegenen die ik daarnet vernoemde: de pendelaars, de inwoners, enzovoort. Dan kan de overheid wel een rol spelen.

We gaan dit niet dramatiseren, dit is geen exclusief eenrichtingsverhaal. Verleden jaar was het in het nieuws dat een andere belangrijke boekwinkel in de Kunstlaan besliste om wel Nederlandstalige boeken aan te bieden. Het is een beetje geven en nemen, maar de trend is duidelijk: het aanbod van Nederlandstalige boeken in Brussel gaat stelselmatig achteruit.

Minister, bent u op de hoogte van dit probleem? Hebt u hierover al overleg gehad met bijvoorbeeld Boekenoverleg of het Vlaams Fonds der Letteren? Kunnen Boekenoverleg of het Vlaams Fonds der Letteren of het Agentschap Ondernemen of uzelf stappen zetten naar particuliere boekhandels of -ketens om ze aan te sporen een gediversifieerd en Nederlandstalig boekenaanbod voor te stellen? Denkt u dat er in deze problematiek een rol is weggelegd voor de Vlaamse Gemeenschapscommissie, de Brusselpoot van de Vlaamse Gemeenschap? Aan welke maatregelen denkt u om het aanbod aan Nederlandstalige boeken in de hoofdstad niet onder een bepaalde, kritische drempel te laten zakken?

We spreken in veel commissies over de situatie van jonge Nederlandstalige gezinnen in Brussel. Die hebben het niet gemakkelijk, ze hebben het moeilijk om een school te vinden. Er zijn tal van redenen om niet voor Brussel te kiezen. De verschraling van het Nederlands in de stad door het verminderde aantal boeken dat wordt aangeboden, neigt in een bepaalde richting. Ik zou die richting absoluut willen bestrijden, en met mij veel collega's, niet alleen uit Brussel, maar ook in het parlement. We moeten jonge gezinnen aantrekken, behouden en voldoende service en zaken aanbieden om duidelijk te maken dat het fijn is om ook als Nederlandstalige in Brussel te wonen.

Minister, dit zijn heel specifieke vragen, maar ze leven enorm bij veel mensen in en rond de hoofdstad.

De voorzitter: Mevrouw Idrissi heeft het woord.

Mevrouw Yamila Idrissi: Ik wil me graag aansluiten bij de vraag om uitleg van de heer Delva. Zijn timing kon niet beter zijn: gisterenavond is de aftrap gegeven van het Passa Porta Festival in Brussel. De komende dagen zullen we kunnen genieten van heel wat literaire activiteiten.

De voorzitter: De heer De Ro heeft het woord.

De heer Jo De Ro: Ik ga zelf graag naar boekenwinkels, maar er is een andere vorm van concurrentie voor die winkels en dat is het virtuele kanaal. Je zou kunnen zeggen dat er nog nooit zo'n groot aanbod is geweest voor wie Nederlandstalige literatuur wil krijgen, dan via online kanalen. Ik onderschrijf de vraag om uitleg van de heer Delva. Minister, heeft de administratie cijfers ter beschikking over de online boekenverkoop? Is er achteruitgang op dat vlak in Brussel? Als er minder boekhandels zijn en als er ook online minder boeken worden verkocht en bezorgd, dan krijg je iets dat de derde studie die we gisteren in de commissie Brussel kregen gepresenteerd, nog zou kunnen versterken. Als we allemaal vinden dat er ruimte moet zijn voor Nederlandstalige boekenwinkels in Brussel, is de vraag of jonge, zelfstandige boekenverkopers nog willen starten.

Mijnheer Delva, u haalde locaties aan waar boekenwinkels verdwijnen. Laat dat nu toevallig ook locaties zijn waar de Vlaamse Gemeenschap, zowel de VGC als de Vlaamse overheid, aanwezig is met gebouwen die ze in eigendom heeft of huurt. Misschien is daar wel plaats, bijvoorbeeld in Muntpunt, of op andere plaatsen met cafetaria's of cafés, om vierkante meters ter beschikking te stellen van mensen die een Nederlandstalige boekenhandel willen beginnen en kunnen starten onder de vleugels van de overheid. Het is een publiek-private samenwerking die je kunt zoeken omdat de kostprijs per vierkante meter er hoger is. Dat maakt het nog moeilijker ten opzichte van de rest van Vlaanderen om er een winkel te hebben.

Als Muntpunt ooit zoekt naar een zelfstandige uitbater van het restaurant of café, waarom zou men er dan geen boekencafé van maken zoals dat in sommige grote steden al succesvol is

gebeurd? Daar zouden de overheid en de private sector kunnen samenwerken. In plaats van alleen vast te stellen dat het achteruit gaat, zou dat misschien een impuls kunnen zijn.

De voorzitter: De heer Arckens heeft het woord.

De heer Erik Arckens: Alhoewel ik soms een neiging heb tot negativisme en dramatiseren, zie ik als persoonlijke kenner van dit veld geen grote dramatiek. Niettemin is de vraag om uitleg van de heer Delva goed. Het is veeleer een debatvraag, gelet op wat in de vorige vraag al is gezegd.

Ik wil wijzen op enkele elementen. Ik dramatiseer het niet. Het gaat over de belangrijke keten Club en ik denk niet dat dat een groot verlies is. Mijnheer Delva, u hebt het over Fnac, meer bepaald in mijn buurt, maar dat is ook geen groot verlies.

Ik heb zowat alle De Slegte boekhandels van de Nederlanden bezocht en ik vraag me af waarom De Slegte net in Brussel zo'n groot gebouw koopt, gelet op de min of meer slechte ligging van het gebouw. Als passant of toerist moet je al zoeken om het te vinden. Er lopen wel wat toeristen rond met een kaart. Er zijn maar een aantal Brusselse Vlamingen, er zijn ook veel pendelaars, er zijn ook Nederlanders die met de kaart in de hand rondlopen, maar dit alles was onvoldoende om die De Slegte open te houden. Door het gebrek aan kopers bleven, behalve de ramsjboeken, de echte tweedehandsboeken dus, de pakketten liggen. Ik ben ook niet meer geneigd om er elke week of maand langs te lopen. Het was de kroniek van een aangekondigde dood.

Een van de beste tweedehandsboekhandels van Vlaanderen, Het Ivoren Aapje, ligt in het centrum van Brussel, maar je moet er ook naar zoeken. Het is van iemand die vergroeid is met zijn vak. Elk jaar gaat hij achteruit, door het fenomeen dat de heer De Ro heeft geschetst. Moeten we dramatisch of negatief zijn?

Filigranes, een Franse boekhandel, gaat beginnen met een Engelse en Nederlandstalige vertakking. Voor mijn eigen bescherming ben ik al enkele jaren niet meer binnengelopen in Tropismes. Ik weet niet of Tropismes met Nederlandse boeken zou beginnen. Ze hebben dat ooit aangekondigd. Het is allemaal een kwestie van rendabiliteit. Een Franstalig boek kopen als Vlaming, dat kan en mag gerust. Er is ook gewezen op Passa Porta.

Het aanbod van boeken verschaalt op één plek, en dat is in de Fnac in Brussel. De Fnac heeft verschillende locaties gehad in City 2 in Brussel en op dit ogenblik is het aanbod van boeken – zowel Nederlandstalige, Franstalige, Engelse maar ook Duitse en Spaanse – tegenover het audiovisueel materiaal enorm verschaald. Sommigen zeggen dat dit een aanslag tegen het Nederlands is, maar dat heeft er allemaal niets mee te maken. Het is gewoon kosten-batenanalyse. De hoofddinkomsten van de Fnac in Brussel – ik weet niet hoe het elders is – hebben geen betrekking meer op boeken. In de Limerick in Gent – en binnenkort ook in Kortrijk – word ik geconfronteerd met een breder, ruimer en divers aanbod. Ook in de Standaard Boekhandel in Brussel is dat zo. Indien men niet op de hoogte is van het bestaan van een aantal boeken, dan weet men uiteraard niet dat ze bestaan en kan men ze ook niet bestellen, al dan niet via het internet.

Mijnheer Delva, uw vraag is uiteindelijk ook een vraag naar een behoefteonderzoek. Er is aanbod genoeg, maar in Brussel weten we niet hoeveel mensen potentieel boeken gaan kopen. Er zijn talrijke pendelaars en toeristen. Ik weet eigenlijk niet, gelet op mijn vastgeroest negativisme, of er een verschraling is. Om het in economische termen te stellen – en dat doe ik niet graag wanneer het over boeken gaat –: of vraag en aanbod op elkaar zijn afgestemd. Is er dus een verschraling? Misschien wel van een specifiek, meer uitgebreid aanbod.

Mijnheer De Ro, het valt me op dat u opnieuw met Muntpunt afkomt. Blijkbaar is daar plaats voor een tweedehandsboekhandel. Van liberalen had ik toch een minder etatistisch beleid verwacht.

Het online bestellen stijgt met de dag, met de minuut, met de seconde. Zelfs ik heb het online boeken bestellen ontdekt, zowel voor de tweedehandse als voor de nieuwe. Dat is ontzettend leuk, maar minder leuk voor de tweedehandsboekhandel. Het is ook minder leuk vanuit psychologisch perspectief omdat men dadelijk vindt wat men eigenlijk al lang zocht. Je drukt op één knop en met één beweging ligt het boek bij je thuis. Men één blik op de eindafrekening op het einde van de maand, zie je ook welke domme dingen je allemaal hebt gedaan. Ik denk niet dat we cijfers kunnen vinden over de online verkoop van boeken in Brussel die we dan kunnen vergelijken met de verkoop van de boekhandels.

De voorzitter: De heer Delva heeft het woord.

De heer Paul Delva: Ik heb nog enkele bedenkingen.

Mijnheer De Ro, het digitaal aanbod in Brussel zal natuurlijk een rol spelen. Ik hoop dat het evengoed lukt in Brussel als daarbuiten en ik zie geen enkele reden waarom dat niet zo zou zijn. Die redenering gaat natuurlijk evengoed op voor de boekhandels in de rest van Vlaanderen. We hebben allemaal mee de resolutie ondertekend voor de zelfstandige boekhandels, met de vraag om naast het digitale aanbod ook nog fysieke, kwaliteitsvolle boekhandels te hebben, waar je advies krijgt over datgene wat je moet kopen. Er is geen enkele reden om te denken dat je daar minder aandacht aan zou moeten besteden in de hoofdstad dan daarbuiten.

Mijnheer De Ro, u stelt eigenlijk voor dat de huur van de locatie zou worden betoelaagd door de overheid zodat er een boekhandel zou kunnen komen. Is het zoiets in die aard? Het lijkt me wel interessant. Vanuit liberale hoek hoor ik dat bijzonder graag. Ik hoop dat de minister hier positief over kan zijn.

Mijnheer Arckens, ik dramatiseer niets. Ik zeg gewoon dat de vermindering van het aanbod over de jaren heen een feit is. De enige winkel waar het aanbod aan Nederlandstalige boeken de laatste jaren is toegenomen, is Filigranes. De grote ketens beslissen om geen Nederlandstalige boeken meer aan te bieden. Dat is een feit. In ruil daarvoor zie ik geen enkele nieuwe, zelfstandige boekhandel opduiken. Collega Idrissi spreekt terecht over Passa Porta. Het is een hart onder de riem van alle Brusselaars, niet alleen van de Vlaamse maar van alle Brusselaars. Passa Porta is topkwaliteit. Voor de rest denk ik, zonder te dramatiseren, dat die tendens er absoluut wel is.

Ik ga dus niet akkoord dat het zou kunnen worden gecompenseerd door een digitaal aanbod. Dat is een andere discussie. Het is een interessante discussie, maar het is een andere vraag.

De voorzitter: De heer Meremans heeft het woord.

De heer Marius Meremans: Mijnheer Delva, ik begrijp uw bekommernis. We moeten de zaken niet dramatiseren, maar we moeten wel waakzaam blijven omdat het aanbod toch wel belangrijk is. Ik denk dat de suggestie van de heer De Ro zeker mee te nemen is: hoe kunnen we in de gebouwen die we hebben, eventueel met een privépartner, toch iets aanbieden? Er zijn hogescholen, universiteiten en veel pendelaars. Het bekendmaken van zo'n initiatief is misschien een taak voor de Vlaamse Gemeenschapscommissie, in samenwerking met de Vlaamse Gemeenschap. Ik wil dus vragen om waakzaam te zijn en het idee van de heer De Ro een ernstige kans te geven.

De voorzitter: Minister Schauvliege heeft het woord.

Minister Joke Schauvliege: Collega's, de problematiek die hier geschetst wordt, is al aan bod gekomen op het Boekenoverleg, waar we het gehad hebben over de verschraling. Uw vraag sluit ook aan bij de vraag van de heer De Coene van daarnet, waar ik heel uitdrukkelijk gezegd heb dat het Vlaams Fonds voor de Letteren (VFL) ondersteuningsmechanismen heeft voor de kwaliteitsboekhandels. Ze kunnen dus wel initiatieven nemen en op die manier marktcorrigerend werken, maar deze problematiek is natuurlijk wel ruimer. Het VFL kan deze problematiek niet alleen oplossen, maar het moet globaler worden bekeken.

Ik ga u een voorbeeld geven om te schetsen dat deze problematiek niet zo evident is. De oplossing die onder anderen door de heer De Ro naar voren wordt gebracht, heeft natuurlijk ook een negatief effect. Ik wil verwijzen naar Passa Porta, een zeer goed initiatief, waar ook een boekhandel aan verbonden is. Nog niet zo lang geleden heb ik een paar andere boekhandels op bezoek gekregen die mij zeggen dat ze het door zulke initiatieven net heel moeilijk krijgen in Brussel. Passa Porta is een boekhandel, die overheidssteun krijgt en subsidies, waardoor ze concurrentie zijn voor boekhandels die die steun niet krijgen. Als we initiatieven zouden nemen, bijvoorbeeld in Muntpunt, dan moeten we er waakzaam voor zijn dat het geen extra druk legt op zelfstandige initiatieven die het daardoor moeilijker krijgen. Het is echt wel een problematiek die globaal moet worden bekeken, ook in het kader van marktmechanismen en economische wetmatigheden. Spijtig genoeg, zou ik zeggen, maar het is nu eenmaal zo.

Het is ook zo dat de volledige sector te kampen heeft met een steeds grotere aandacht en verkoop van top 10- en top 100-boeken. Iedereen wil diezelfde boeken waardoor de druk ook groot wordt. Ook heel wat supermarktketens bieden die top 10-boeken soms zelfs aan dumpingprijzen aan, waardoor kleinere boekhandels het ook heel moeilijk krijgen. We hebben ook aan het Boekenoverleg gevraagd om hierover van gedachten te wisselen en oplossingen voor te stellen. Mijnheer Delva, ik heb binnenkort een formeel gesprek met de VGC. Ik zal dat daar aanklaarten en bekijken of er nog extra initiatieven kunnen worden genomen.

U vraagt waar de kritische drempel ligt. Dat is natuurlijk moeilijk te voorspellen. Het zijn private ondernemingen. Die zijn onderhevig aan de economische logica en moeten strategische keuzes maken. Wij vinden het wel belangrijk dat het aanbod er is. Wij willen er verder op inzetten. Wij hebben al gesprekken gehad met het Agentschap Ondernemen, om te bekijken of daar nog extra steunmaatregelen kunnen worden genomen. Ik wil ook verwijzen naar de peterschapsinitiatieven die daar zijn genomen. Wij zullen daarop blijven inzetten.

Wij zijn ook bezig met een studie om te bekijken of we de boekhandels een plaats kunnen geven in bijvoorbeeld de bibliotheken. Dat zien we vaker in het buitenland. Het kan ook op andere plaatsen, je zou bijvoorbeeld in een station ook plaats kunnen maken voor een dergelijke boekhandel. Dat sluit aan bij de suggestie die hier werd gedaan.

Mijnheer De Ro, u vroeg naar het online aanbod. Wij weten, op basis van cijfers van het VFL of van Boek.be, dat het online kopen globaal in de lift zit. Maar wij kunnen onmogelijk nagaan waar die boeken naartoe zijn gegaan, of het nu Brusselaars zijn die ze kopen of mensen van Kortrijk. Ik vrees dat wij om redenen van privacy niet aan die gegevens kunnen. Ik zal nog eens navragen of daarover steekproeven zijn gedaan en of we daarin een lijn kunnen trekken. Op dit moment heb ik die gegevens niet.

Collega's, wij onderkennen de problematiek. Wij moeten dat globaal aanpakken. Het is niet zo eenvoudig op te lossen. De ene maatregel heeft soms effect op de andere. We moeten goed bestuderen wat we doen en op welke manier we daar het best ondersteuning aan geven. In elk geval zal het Passa Porta Festival, zoals mevrouw Idrissi zei, de komende dagen de aandacht voor de Nederlandstalige literatuur doen opflakkeren.

De voorzitter: De heer Delva heeft het woord.

De heer Paul Delva: Minister, dank u voor uw antwoord. Collega's, ik dank jullie voor de interesse voor het thema. Alle collega's die hebben bijgedragen tot het debat delen mijn bezorgdheid. Minister, u hebt gelijk: het is een complexe zaak, want we zitten op de scheidingslijn tussen overheid en privésector, met zijn marktmechanismen. Ik begrijp dat het helemaal geen evidente problematiek is om aan te pakken.

Minister, u zei dat u dit een belangrijk thema vindt, dat over veel meer gaat dan enkel het aantal Vlaamse boeken in de hoofdstad. Ik heb een aantal concrete aanzetten tot oplossingen gehoord. U had het over de peterschappen van het Agentschap Ondernemen en over de

bibliotheken. Daar zouden we werk van moeten kunnen maken. Er is inderdaad een rol weggelegd voor de VGC. Na de verduidelijking van de heer De Ro denk ik ook dat deze piste een aantal interessante elementen kan bevatten. De overheid is via een aantal instellingen of organisaties al aanwezig. We moeten bekijken of we daar ruimte kunnen maken voor een aanbod van Nederlandstalige boeken.

Ik had vandaag geen pasklare oplossingen verwacht. We hebben enkele elementen gehoord die het debat kunnen voeden. Het Boekenoverleg kan daar ook werk van maken. We zullen dit thema de komende maanden en jaren blijven volgen. Ikzelf zal dat als Brusselaar zeker vasthouden. Als er nieuws is, wil ik dat zeker onder de aandacht van de minister en van de collega's brengen.

De voorzitter: De heer De Ro heeft het woord.

De heer Jo De Ro: Ik kreeg als nieuwkomer de indruk dat ik, die vijftien jaar heb meegezocht naar oplossingen, nog moet wennen aan het feit dat het hier in de commissie blijkbaar toch iets lastiger is als je voorstellen formuleert. Ik ben blij dat dit wat rechtgezet is. Ik zoek absoluut niet naar etatisme, maar ik denk wel dat de Vlaamse Gemeenschap en de VGC op heel wat plaatsen aanwezig zijn. Je kunt vaststellen dat er een deel verdwijnt, maar als je zelf het fysieke aanbod van boeken, los van het ontlenen via bibliotheken maar ook in de verkoop, heel belangrijk vindt, dan kunnen de overheden, de Vlaamse Gemeenschap en de VGC, hun verantwoordelijkheid nemen door private partners te zoeken die in die locatie geïnteresseerd zijn. Muntpunt is er een van. Ik heb begrepen dat Muntpunt op zoek is naar een uitbater van een aantal vierkante meter in de horecasector. Er zijn in het buitenland heel veel goede, winstgevende, initiatieven waarbij koffiehuisen en de verkoop van boeken worden gecombineerd. Als er in de sector nood is aan een frisse wind, zal die te vinden zijn op het vlak van de verkoopstechnieken, want de elektronische boekenverkoop en het elektronische boek komen sowieso op die sector af. Als die sector zijn sterktes wil uitspelen, zal dat te maken moeten hebben met het combineren van een aantal zaken. Lezers zijn gezellige mensen en willen er een kop koffie bij. Daarom kom ik met die oplossingen.

Ik kreeg hier bijna het idee dat het bijna verboden is om als parlementslid ook met ideeën en oplossingen te komen. Dat wordt dan al heel snel ideologisch ingevuld. Voorzitter, ik hoop dat dit in deze commissie niet zo zal zijn, want anders moet ik mij toch eens een bedenking maken. Ik was blij dat mijn collega-nieuwkomer, de heer Meremans, mij daarin bijtrad.

De voorzitter: Mevrouw Idrissi heeft het woord.

Mevrouw Yamila Idrissi: Minister, ik dank u voor uw antwoord. Ik kijk uit naar de oplossingen die uit het Boekenoverleg zullen komen, want u stelde dat u het Boekenoverleg zou vragen om te kijken wat concreet mogelijk is.

Ik ben op het eerste gezicht het idee van collega De Ro wel genegen, maar we moeten er wel mee opletten. Onlangs is men in Bozar ook begonnen met een boekenhandel, maar men is er ook snel mee gestopt, want die boekenhandel is failliet gegaan. In het Muntpunt is er een leuke en gezellige koffiebar geopend met daaraan gekoppeld een boeken- en cd-verkooppunt, maar dat is ook stopgezet. Dat moet dus heel goed worden overdacht, en je moet nagaan waarom het niet gelukt is voor de initiatieven die er in die trant zijn in Brussel, waarbij de overheid samenwerkt met een privépartner. Nochtans waren dat stuk voor stuk relevante en heel interessante projecten. Er is dus iets meer nodig – en daarin treed ik collega Delva bij – dan alleen maar een leuke plek.

De voorzitter: De heer Delva heeft het woord.

De heer Paul Delva: Ik hoor de naam van het Muntpunt geregeld vallen. Op zich is dat een heel tof idee, maar we mogen natuurlijk niet uit het oog verliezen dat er amper een paar tientallen meters verder een kwaliteitsvolle Nederlandstalige boekhandel is. Los van de

denkpiste die ik apprecieer, moeten we – en daarin volg ik collega Idrissi wel – goed kijken waar dit mogelijk is.

De voorzitter: De heer Arckens heeft het woord.

De heer Erik Arckens: Mijnheer De Ro, ik heb de indruk dat u eerder zoekt naar een oplossing voor Muntpunt. (*Opmerkingen*)

U geeft al een derde invulling: eerst Daarkom, dan een boekhandel, en nu een horecazaak. Ik heb ook vernomen dat dergelijke initiatieven, die door de overheid worden gesteund, dikwijls faliekant aflopen. Mijnheer Delva, ik wil de problematiek ook niet minimaliseren met betrekking tot uw vraag tot stimulering, want in die zin heeft ze zeker haar nut. Het enige wat we kunnen doen, is wachten op iemand met de nodige expertise en de nodige ‘floes’ die naar Brussel komt en er zijn schouders onder zet. Dan kan met de minister worden onderhandeld. Ik geloof niet in de andere pistes – en ik ben geen liberaal.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

■

**Vraag om uitleg van de heer Marius Meremans tot mevrouw Joke Schauvliege, Vlaams minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur, over de bezorgdheid van de cultureel-erfgoedsector met betrekking tot de door Europa voorgestelde bezuinigingen op Europeana
- 1210 (2012-2013)**

De voorzitter: De heer Meremans heeft het woord.

De heer Marius Meremans: Minister, de voorbije dagen ontving ik van de Vlaamse Erfgoedbibliotheek, van FARO – het Vlaams steunpunt voor cultureel erfgoed – en het Design Museum Gent een brief waarin zij hun bezorgdheid uiten over de Europese bezuinigingen op de Connecting Europe Facility (CEF) of de digitale infrastructuur.

Ze betreuen de door de Europese Raad voorgestelde bezuinigingen op de CEF en in het bijzonder op het onderdeel digitale infrastructuur. Deze bezuinigingen kunnen een ernstig effect hebben op de waarde die door Europeana, het recent ontwikkelde centrale serviceplatform voor online cultureel erfgoed, kan worden gecreëerd voor onze burgers, onze culturele instellingen en onze creatieve industrie. Verder wordt gewezen op het belang van Europeana voor het online cultureel erfgoed. Europeana heeft als doel om tegen 2025 toegang te verlenen tot het volledig gedigitaliseerde cultureel erfgoed van Europa. Daarmee draagt het actief bij aan de realisering van de doelen van de digitale agenda voor Europa.

De brief eindigt met volgende oproep: “De Europese Commissie heeft voorgesteld het centrale serviceplatform en het ecosysteem van Europeana te subsidiëren onder de CEF-Digitale Infrastructuur. Wij staan achter het voorstel van de Europese Commissie om de resterende 1 miljard euro zuiver te besteden aan digitale diensten. De huidige kosten van Europeana en haar dynamische ecosysteem bedragen 30 miljoen euro per jaar. We vragen u om de waarde van deze investering met kracht te verdedigen. Anders is het momentum dat Europeana heeft geschapen voor niets geweest.”

Minister, u stimuleert de cultureel-erfgoedsector in Vlaanderen om in te spelen op de opportuniteiten die Europeana biedt. Hoe staat u tegenover de door de Europese Raad voorgestelde bezuinigingen die gevolgen zullen hebben voor de werking van Europeana? Zult u contact opnemen met de Europese instanties om het belang van dit initiatief te onderstrepen?

De voorzitter: Minister Schauvliege heeft het woord.

Minister Joke Schauvliege: Europeana heeft een belangrijke rol als recent ontwikkeld centraal serviceplatform voor online cultureel erfgoed. Het verdient daarom de nodige

ondersteuning van verschillende spelers. We hebben in 2010 het initiatief genomen voor de cofinanciering voor spelers uit de cultureel-erfgoedsector in Vlaanderen. Ik ben verheugd dat de Vlaamse instellingen die u noemt hun bezorgdheid uiten. Het toont hun betrokkenheid bij dit project.

De bezorgdheid van de sector is deels terecht. We zitten in budgettair moeilijke tijden en de Europese discussies over een meerjarenbegroting voor 2014-2020 lopen niet altijd gemakkelijk. Er wordt gezocht naar een compromis in het Europees Parlement. Die oefening zal niet evident zijn.

Op dit moment wordt Europeana projectmatig en met vrijwillige bijdragen van de lidstaten gefinancierd. Ook België draagt hieraan bij. Omwille van het belang van dit project en de nood aan betrouwbare financiering, stelde de Europese Commissie in het kader van haar meerjarige begroting voor om Europeana structureel te ondersteunen binnen het telecomdomein en dat heet Connecting Europe Facility. België heeft dit voorstel voor structurele financiering steeds mee verdedigd en zal dat blijven doen.

Voor dit CEF-telecomluik voorzag de Europese Commissie in ongeveer 9 miljard euro, waarvan 7 miljard euro voor de uitbouw van infrastructuur zoals een snelle breedbandverbinding, en 2 miljard euro voor pan-Europese digitale diensten, waaronder Europeana. Voor België, dat aan de Europese top staat wat snel internet betreft, is het dienstenluik steeds het belangrijkste geweest en dat blijft ook zo.

Het is waar dat de Europese Raad in zijn top van februari sterk snoeide in dit CEF-budget, waardoor er slechts 1 miljard euro overblijft. Op dit moment is niet duidelijk hoe deze besparingen zullen worden vertaald naar de verschillende onderdelen van het instrument. We kunnen nog niet zeggen of het effectief voelbaar zal zijn.

Voor de verdediging van Europeana onderhouden mijn diensten al sinds het begin van de onderhandelingen nauw contact met de federale collega's die over deze zaak namens België onderhandelen in de raads werkgroep Telecom. Binnen België was er steeds consensus over onze positie en belangen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

■